

Заяць Л.І.

викладач кафедри англійської мови

Київського Університету

імені Бориса Грінченка

Організаційно-правові засади професійної підготовки фахівців в університетах Нідерландів.

Стаття присвячена характеристиці організаційно-правових засад професійної підготовки фахівців в університетах Нідерландів. Автор визначає основні напрями реформування системи управління в освітній сфері. В результаті проведеного дослідження автор робить висновок про доцільність прийняття важливих рішень у сфері освіти законодавчим шляхом за участі всіх зацікавлених сторін.

Ключові слова: *організаційно-правові засади професійної підготовки фахівців, автономія вищих навчальних закладів, реформування управління у сфері вищої освіти.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Якісна професійна підготовка сучасного фахівця має визначальне значення для успішного розвитку будь-якої країни. У наш час збільшується потреба у фахівцях з глибоким знанням останніх досягнень науки і технологій, що є одним із найважливіших факторів сприяння економічному зростанню економіки країни та досягненню позитивних зрушень у соціальній сфері. Результативність даного процесу значною мірою залежить від ефективності державного регулювання в системі вищої освіти, що виявляється в зростанні якості освіти, конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці, їх працевлаштування за фахом, закріпленості на робочому місці, задоволеності умовами навчання, різнобічному розвитку особистості [1, с.7]. Вивчення та узагальнення досвіду економічно розвинутих

країн, щодо організаційно-правового забезпечення професійної підготовки фахівців відкривають можливості формування сучасної освітньої політики України.

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.

Питання реформування систем освіти в Україні та в зарубіжних країнах, державного управління освітою, приведення національних систем освіти у відповідність до міжнародних вимог знайшли відображення в працях відомих українських вчених: В. Андрущенко, М. Болдуєва, М. Білинської, Л. Ващенко, Д. Дзвінчука, В. Кременя, В. Лугового, Т. Лукіної, О. Матвієнко В. Огнев'юка, А. Ржевської, Н. Стеблюк та ін., також вагомий внесок у дослідження даної теми зробили і зарубіжні науковці, а саме: Ф. Альтбах, П. Скотт, Г. Перкін та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття.

У вітчизняному науковому просторі питання організаційно-правових засад професійної підготовки фахівців у сфері вищої освіти у Нідерландах не було предметом окремого розгляду. Однак, позитивний досвід цієї країни, яка спромоглася провести успішні реформи, зокрема, спрямовані на вдосконалення системи управління та державного регулювання освітньої галузі, може бути ефективно використаний у процесі реформування української вищої освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є - охарактеризувати особливості організаційно-правового забезпечення професійної підготовки фахівців у Нідерландах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

На сучасному етапі розвитку голландська система освіти знаходиться у процесі реформ, обумовлених Болонськими процесом. Можна виділити три основних напрями перетворень, пов'язаних з включенням Нідерландів у єдиний загальноєвропейський простір: реформа управління, реформа фінансування і

реформа організації навчання і оцінок. В даному дослідженні ми хотіли б детальніше зупинитися саме на процесі реформування управління та державного регулювання в освітній сфері, внаслідок чого, зокрема, сформувалась конкурентоспроможна система вищої освіти Нідерландів.

Відповідно до закону про вищу освіту основними структурними компонентами у системі вищої школи Нідерландів сьогодні є: університети, вищі професійні школи та Відкритий університет [7, с.7].

Згідно з діючим законодавством у сфері освіти усі голландські ВНЗ є автономними навчальними закладами, їх автономія поширюється перш за все на питання організації навчання та наукових досліджень, а також внутрішнього управління. Голландським ВНЗ сьогодні надані права володіння будівлями та устаткуванням, отримання кредитів, найму та звільнення персоналу, встановлення заробітної плати, визначення рівня набору студентів. Вирішення усіх питань, безпосередньо пов'язаних з організацією і проведенням учбового процесу, є прерогативою самих вищих навчальних закладів, які володіють для цього досить широкою автономією, яка закріплена у відповідних статтях конституції і законодавства про вищу освіту. Визначення змісту навчання і формування навчальних планів і програм у нідерландських університетах відноситься до компетенції факультетів, які проводять цю роботу спільно з іншими структурними підрозділами. Кожен факультет затверджує розроблені навчальні плани і програми, в той час як міністерство освіти і науки слідкує за тим, щоб ці програми відповідали загальноприйнятим міжнародним стандартам, забезпечуючи досить високий рівень кваліфікації випускників університетів [7, с.11-22].

Традиційно до компетенції центральної влади відноситься цілий ряд важливих функцій по управлінню системою вищої освіти. Найважливішими серед них є законодавча функція, а також фінансове забезпечення вищих навчальних закладів. Парламент країни безпосередньо розглядає і затверджує усі законопроекти в галузі вищої освіти, які розробляються і надаються йому міністерством освіти і науки, а також приймає рішення про внесення змін чи

поправок у діюче законодавство. Також, парламент затверджує бюджет вищої школи на наступний фінансовий рік, який розробляє спільно з міністерством освіти за участі вищих навчальних закладів, і в подальшому здійснює контроль за використанням коштів. До повноважень центральної адміністрації відносяться і такі питання, як встановлення нормативів кількості студентів у різних навчальних закладах, перш за все в університетах, визначення переліку спеціальностей та за необхідності, обмеження набору студентів на певні спеціальності [6, с.15].

Всі університети і вищі професійні школи підпорядковуються безпосередньо Міністерству освіти, виключенням є тільки сільськогосподарські ВНЗ. Однак, загальноєвропейська тенденція делегування міністерських повноважень відобразилася і на голландській системі управління вищими навчальними закладами. Посередницькі функції виконують у Нідерландах Асоціація голландських університетів і Рада вищих професійних шкіл.

Реформа управління університетами стосувалась в першу чергу форм внутрішнього і зовнішнього контролю. На внутрішньому рівні були розділені функції нагляду та виконання. Наглядова рада університету призначає Виконавчий комітет. П'ятеро "зовнішніх" членів Наглядової ради призначаються міністром. У виконавчому комітеті - троє "внутрішніх" представників, включаючи ректора. Зовнішній контроль здійснюється Національною інспекцією у сфері вищої освіти та Акредитаційним комітетом у трьох напрямках: якість навчання, ефективність використання ресурсів, рівність доступу до навчання.

Організація внутрішнього контролю у вищих професійних школах майже не відрізняється від університетської. Однак, зовнішній контроль базується на принципах "раннього запобігання". Ця система вступила в дію у 1997 році, коли вищі професійні школи організували Незалежний трест. Трест підписав угоду з Міністерством освіти, у якій визначалися його функції у системі вищої освіти: прогнозування і запобігання кризових ситуацій, організація

антикризового управління професійними школами, оцінка їх діяльності, досягнення фінансової стійкості ВНЗ [3, с.10].

З метою забезпечення якості підготовки бакалаврів і магістрів голландська організація з акредитації, створена відповідно до закону 2002 р., оцінює навчальні програми коледжів та університетів. У 2004 р. після ратифікації домовленості з фламандською спільнотою Бельгії організація отримала наднаціональний статус і з того часу заклад має назву голландсько-фламандської організації з акредитації. Керівництво організації призначається урядом Нідерландів і фламандською громадою Бельгії, після консультацій із національною академічною спільнотою. До складу управлінської структури входять студенти, які також представлені в раді організації.

Голландсько-фламандська організація з акредитації схвалює навчальні програми, якщо їхня зовнішня оцінка була проведена згідно із затвердженим протоколом і виявилася позитивною. Щоб потрапити до центрального реєстру навчальних програм вищої освіти, програми навчання бакалаврів і магістрів повинні пройти тестування. Організація з акредитації виносить свої рішення, виходячи з висновків зовнішнього оцінювання, яке можуть проводити такі організації як, організація із забезпечення якості в голландських університетах, голландське агентство з якості, та ін. Зовнішнє оцінювання є додатковим до внутрішнього оцінювання, яке завжди передує візиту зовнішніх експертів. Організації, що спеціалізуються на зовнішньому оцінюванні, вивчають усі навчальні та дослідницькі програми голландських університетів. Вони відкрито повідомляють про результати перевірки та надають рекомендації. Усі навчальні курси перевіряються один раз на шість років, дослідницькі курси – раз на п'ять років. Відповідно до вимог законодавства доповідь експертів, які проводили зовнішнє оцінювання, та результати акредитації повинні бути публічно оголошені. Результати зовнішнього оцінювання та позитивні акредитаційні висновки публікують та розміщують на відповідних сайтах мережі Інтернет [4, с.97-98].

Саме завдяки національній системі регулювання і контролю якості, який здійснює ця організація, університети Нідерландів вирізняються високою якістю освіти.

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонованому напрямку

Слід відзначити: усі важливі рішення в сфері освіти у Нідерландах можуть бути прийняті тільки законодавчим шляхом, в результаті дискусій за участю всіх зацікавлених сторін – науковців, педагогів, викладачів ВНЗ, представників громадських організацій та ін. Звичайно, подібні демократичні підходи потребують для внесення змін багато років, але, з іншого боку, забезпечують майже повний консенсус. Роки роботи нідерландської системи довели її високу ефективність і демократизм, значний позитивний вплив на підвищення якості навчального процесу, наукових досліджень і кінцевих знань, умінь і навичок випускників вищих навчальних закладів країни. Завдяки цьому, більшість країн-членів Європейського Союзу обрали для впровадження у себе створений голландцями варіант забезпечення якості вищої освіти і контролю діяльності вищих навчальних закладів [2, с.136]. Відтак, ефективний досвід реформування організаційно-правового забезпечення професійної підготовки фахівців у Нідерландах потребує більш ґрунтовного вивчення і повинен стати предметом аналізу нашого подальшого дослідження з метою його раціонального використання в процесі реформування української вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.В. Визначення ефективності державного управління освітою. / Н.В.Волкова // Державне управління: теорія і практика. – 2009. – №1. Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/Dutp/2009-1>
2. Дзвінчук Д.І. Теорія і практика моніторингу вищої освіти: досвід Нідерландів. / Д.І. Дзвінчук // Філософські дослідження. – 2005. – №6. – С. 133-139.

3. Обзор систем высшего образования стран ОЭСР. Система высшего образования в Нидерландах.//Новости ОЭСР: образование, наука, новая экономика. М.: Изд-во ГУ ВШЕ, 2004. с.7-12. Режим доступа: http://www.hse.ru/data/2010/03/05/1231448546/OECD%2520No3_Net.pdf
4. Ржевська А.В. Сучасна університетська освіта у Нідерландах. / А.В. Ржевська // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. №5(168) березень 2009. Педагогічні науки, частина II, С. 94-99
5. Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/2007. National Trends in the Bologna Process. – EURYDICE, 2007. – 352 p.
6. Organisation of the education system in the Netherlands 2008/2009. 232 p.
Режим доступа : http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/nl_en.pdf
7. Overview. Quality assurance system in Higher Education. The Netherlands. 2011. 80 p.
Режим доступа : http://www.niad.ac.jp/english/overview_nl_e_ns.pdf

Заяц Людмила.

Организационно-правовые принципы профессиональной подготовки специалистов у Нидерландах.

Статья посвящена характеристике организационно-правовых принципов профессиональной подготовки специалистов у Нидерландах. Автор определяет основные направления реформирования системы управления и контроля в образовательной сфере. В результате проведенного исследования автор делает вывод о рациональности принятия важных решений в сфере образования только законодательным путем при участии всех заинтересованных сторон.

Ключевые слова: *организационно-правовые принципы профессиональной подготовки специалистов, автономия высших учебных заведений, реформирование управления в сфере высшего образования.*

Zaiats Liudmyla

The organizational and legal principals of professional training in the universities of the Netherlands.

The article is devoted to the characteristic of the organizational and legal principals of professional training in the universities of the Netherlands. The author identifies the main directions of the reforms in the education management and monitoring system. On the basis of the research author concludes that important decisions in education should be taken only in legislative way with participation of all stakeholders.

Key terms: *organizational and legal principals of professional training, autonomy of higher educational institutions, management reforms in higher education.*